

Özel Eğitime Gereksinimi Olan Öğrenciler ve ÖZEL EĞİTİM

ÜNİTE 10 *DİL VE KONUŞMA BOZUKLUĞU OLAN ÖĞRENCİLER*

TANIM

- *Dil;* insanların keyfi semboller üzerinde uzlaşarak ortaya çıkardıkları bir sistemle birbirlerine evrenle ilgili anlamlı anlatılarını gerçekleştirdikleri sosyal paylaşımli bir koddur.”
- *Dilin 3 ana bileşeni vardır:*

BİÇİM

İÇERİK

KULLANIM

TANIM

DİL

BIÇİM

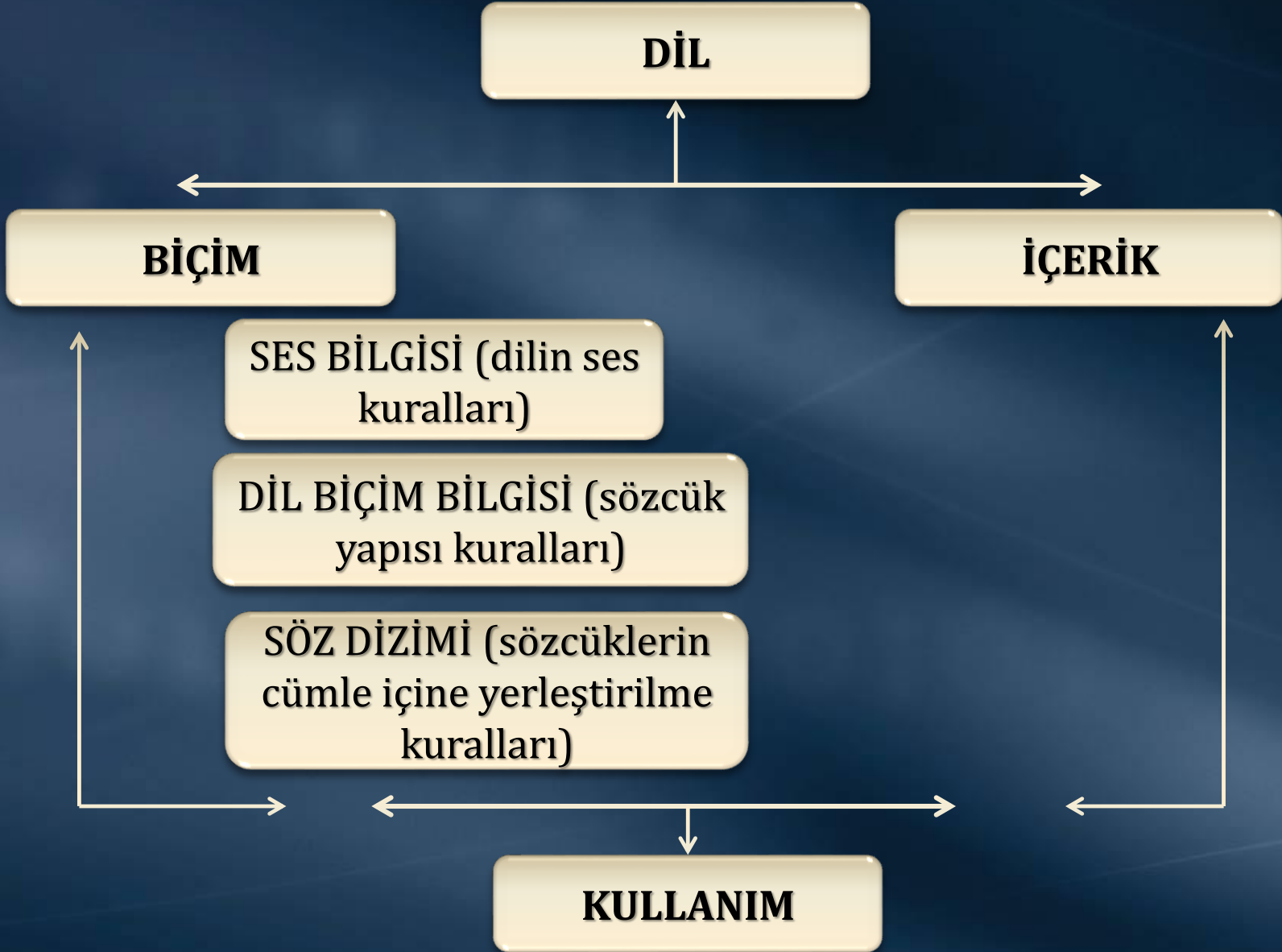
İÇERİK

SES BİLGİSİ (dilın ses kuralları)

DİL BIÇİM BİLGİSİ (sözcük yapısı kuralları)

SÖZ DİZİMİ (sözcüklerin cümle içine yerleştirilme kuralları)

KULLANIM

YAYGINLIK

- Dünyada dil ve konuşma bozukluklarının okul yaşı çocuklarda görülme sıklığının kaba tahminle %5 olduğu saptanmıştır. Bu oranda %3 ses bozuklukları, %1 kekemelik ve diğerleri olarak yer almaktadır.
- Türkiye’de dil ve konuşma sorunlu çocukların taramasına ilişkin çalışmalardan biri Anadolu Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü, Konuşma Engellilerin Eğitimi Ana Bilim Dalı tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada %5.1 oranında ana sınıfı ve birinci sınıf, %3,5 oranında ilkokul ve ortaokul öğrencileri tespit edilmiştir.
- Bunların içinde **kekemelik, gecikmiş konuşma bozukluğu, sesletim ve ses bozuklukları** yer almaktadır.

Önlemler

- Dil ve konuşma bozukluğunu doğum öncesinde engellemek için tıbbi yöntemler mevcuttur.
- **Yoksulluk** da bu bozukluğun nedenlerinden biridir. **Orta kulak iltihabı ya da kızamıkçık gibi hastalıklarda** hemen tıbbi tedavi alamayan çocuklarda dil ve konuşma bozukluğu gözlenmektedir.
- **Düzenli bakım, dengeli beslenme, aşular ve tedaviler bu süreçte önemli rol oynamaktadır.**

İLETİŞİM SORUNLARI

Nedenleri

Dil ve konuşma bozuklukları 2 grupta incelenir: 1. organik bozukluklar 2. işlevsel bozukluklar. Organik bozukluklar, sinir-kas mekanizmasındaki sorunlardır. Yarık dudak, yarık damak gibi sorunlar sesletim bozukluklarına neden olur.

İşlevsel bozuklukların nedeni bilinmez. Akıcılık, kekemelik, duygusal sıkıntıya bağlı ses kaybı gibi sorunlar bu gruba girer. Bunların dışında hem işlevsel hem organik nedenli iletişim sorunları da olabilir.

Havale ya da travmalar da *edinilmiş bozukluk* olarak dili etkiler. Çevresel faktörler, çevrede yetersiz uyaran olması gibi nedenlerle de iletişim sorunları doğabilir.

KONUŞMA BOZUKLUKLARI

Ses Bozuklukları

- Sesin perde, Őiddet ve kalite özelliklerinin iletiŐimi engellemesidir. Sesin yanlış kullanımı da buna sebep olabilir. Vokal ses enfeksiyonu, boğaz temizleme, yemek borusunun asitten etkilenmesi, alerji, astım gibi nedenlerle ses bozuk çıkabilir.

Sesletim Bozuklukları

- Sözcük üretim hatalarıyla fark edilir. Ses deęiŐir yada başka bir sesle yer deęiŐtirir. S ve z gibi seslerin üretiminde zorlanma, sözcüklere ses ekleme ya da eksiltme; *oku(l)da* gibi. Ağız anomalileri bu duruma neden olabilir. Diđer bir etmen ise çevresinin sesletim yeterliliğidir. Ses çıkarma taklit yoluyla olur.

Akıcılık Bozuklukları

- Konuşma akıŐındaki bazı kesilmelerle karakterizedir. Sesleri yanlış sıralama; *televizyon-tevelizyon*. Sözcük tekrarları, takılmalar, 'ııı'lama, kekemelik görülür. İyi bir konuşma modeli ve tedavi ile düzelebilir.

DİL BOZUKLUKLARI

Nedenleri

- Kalıtım, genetik geçiş
- Çevrede yeterli uyarın olmayışı
- Çevrede dil modellerinin yetersizlięi
- Kronik orta kulak iltihabı
- Travmalar
- Duygusal sorunlar

DİL BOZUKLUKLARININ SINIFLANDIRILMASI

- ASHA tanımlamaları dil bozukluklarını 5 başlıkta toplamıştır:

DİL BOZUKLUKLARININ SINIFLANDIRILMASI

İfade Edici Dil Gecikmesi

Özgül Dil Bozukluğu

BAŞLICA DİL
BOZUKLUKLARI

Dil Öğrenme Güçlüğü

DİL BOZUKLUKLARININ SINIFLANDIRILMASI

Başlıca Dil Bozuklukları

İfade Edici Dil Bozuklukları

- 3 yaş veya üzeri çocuklar dili anladıklarına dair hiç belirti göstermezler. Ses çıkarır fakat bu sesleri iletişim için kullanmazlar. Sözel olmayan zeka, doğum süreci, işitme, motor beceriler normaldir. Genetik, orta kulak iltihabı yada travmadan kaynaklı olabilir.

Özgül Dil Bozuklukları

- Genel zeka oral yapı ve işlevleri ve işitme engelinin kaynak gösterilmediği bir durumdur. Beyin asimetrisi vardır. Nörolojik bir gecikme dil gecikmesine neden olur. Hem alıcı hem ifade edici dil bozukluğudur.

Dil Öğrenme Güçlüğü

- Özgül dil bozukluğu ileride öğrenme güçlüğü ve disleksiye dönüşebilir. Dil bozukluğunun akademik öğrenmeyi, okuma-yazmayı, bilişsel becerileri etkileme durumudur.

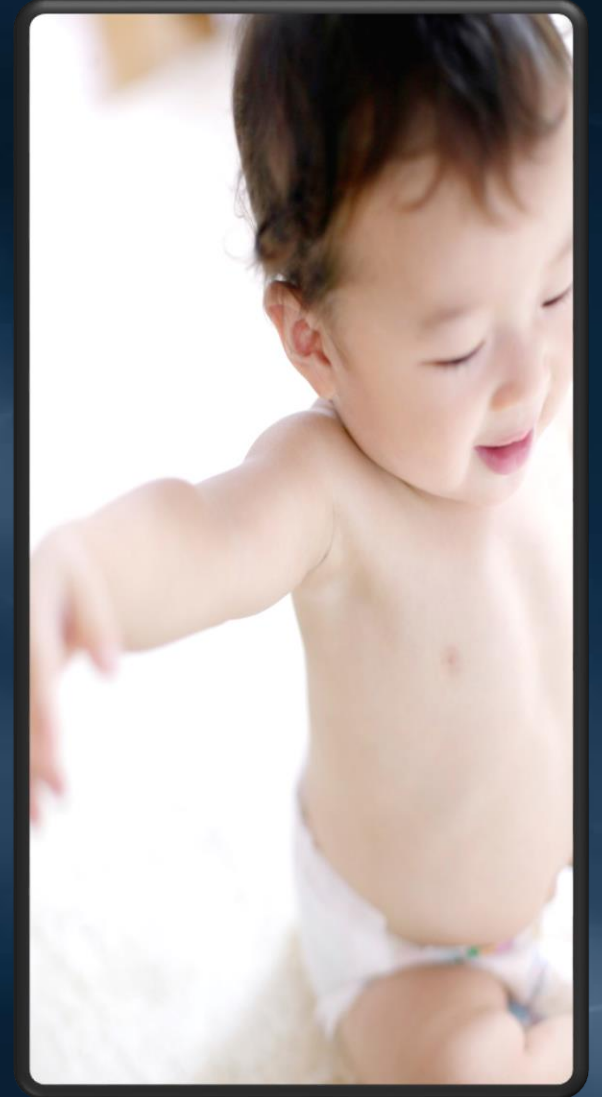
DİL VE BOZUKLUKLARININ TANILANMA VE DEĞERLENDİRİLMESİ

- Dengeli bir değerlendirme aşağıdaki süreçleri kapsar:
- Aile/Personel/Öğrenci görüşmeleri
- Çocuğun öyküsü
- Kontrol listeleri ve gelişimsel ölçekler
- Gelişim takibi
- Dinamik değerlendirme
- Portfolyo değerlendirmesi
- Gözleme dayalı kayıtlar
- Standardize edilmiş kayıtlar

ERKEN MÜDAHALE

- Hayatın ilk yılları dil gelişimi için çok önemlidir.
- Dil gelişimi için zengin uyaran ortamları gereklidir.
- Dil gelişimiyle ilgili bir yetersizliğin erken fark edilmesi ile ileride yaşanacak olumsuz durumların önüne geçilebilir.
- Okulöncesi öğretmenleri bilgilendirilerek, programlar uyarlanabilir.
- Dil ve konuşma terapileri alınabilir.
- Böylece sesin oluşma zamanına eş zamanlı olarak, çıkacak sorunlar önlenabilir.

MÜDAHALE YÖNTEMLERİ

Doğal dil yaklaşımı

Kolaylaştırıcı dil stratejileri

MÜDAHALE YÖNTEMLERİ

Doğal Dil Yaklaşımı

- Bu yaklaşıma göre bir eğitim süreci planlanırken normal dil gelişimi sırası temel alınmalıdır.
- Çocuğun ilgilerini öğrenin, işlevsel olanı öğretin, hem çocuk hem öğretici etkileşimden yararlandığı an öğretimi sonlandırın.
- Çevre düzenlemesine ilişkin stratejiler;
- *İlginç materyaller kullanma*
- *Nesneyi göz önünden uzak tutma*
- *Yetersiz malzeme ile iletişim kurmasını sağlama*
- *Seçim sunma*
- *Destekte bulunma, konuşmaları için fırsat yaratma*
- *Sabotaj , istediğini vermemek*
- *Beklenmedik durumlar yaratma*

MÜDAHALE YÖNTEMLERİ

Kolaylaştırıcı Dil Stratejileri

- *Karşılaştırma hedefli strateji:* yetişkinin , çocuğun konuşmasını kendi konuşmasıyla karşılaştırması. *sen tiraz dedin, ben kiraz dedim.
- *Model olma stratejisi:* öğretilecek dil yapısı model olunur.
- *Olay dinleme stratejisi:* olayları betimlemek *şapkayı taktın, şimdi ayakkabısını giydiriyorsun.
- *Açık uçlu sorular sorma stratejisi:* “Şimdi ne yapmalıyız?”
- *Genişletme stratejisi:* *iki bebek *evet iki bebek uyuyor
- *Yeniden düzenleme stratejisi:* *bebek..süt.. *evet, bebek sütü içecek.
- *Yeniden yönlendirme ve konuyu başlatmaya teşvik stratejisi:* *pastel boya istediğini arkadaşına söyleyebilirsin.

AİLE VE ÖĞRETMENLERE ÖNERİLER

-
- Taklit etmesi için uygun model olun.
 - Sürekli geri dönüt verin.
 - Konuşması için fırsatlar yaratın.
 - Açık uçlu sorular sorun.
 - Söylemeye çalıştığı kelimelerin doğrusunu onu **ONAYLAYARAK** söyleyin.